

Vurdering av mulighetene for innføring av en artotekordning i Norge –høringsuttalelse fra Norsk kulturråd

Norsk kulturråd har med brev av 18.01.2007 fått oversendt fra Kultur- og kirkedepartementet ABM-utviklings utredning av mulighetene for innføring av en artotekordning i Norge, med høringsfrist 01.04.2007.

Norsk kulturråd har i 1970-71 og i 1983-86 gitt prøvedriftsstøtte til forsøk med artotekordning i Norge, begge gangene med Norske Grafikere som initiativtaker og ansvarlig for prosjektgjennomføringen. Begge forsøkene ga en rekke positive resultater, men så vel utilstrekkelige økonomiske bidrag fra andre enn Kulturrådet i selve forsøksperioden, som manglende finansiering generelt etter utløpt forsøksperiode var vesentlige årsaker til at artotekforsøkene ikke ga gode nok resultater på lang sikt til at virksomheten ble opprettholdt. Dette ble konkludert i evalueringen foretatt av BRODD (Høgskolen i Oslo) i 1989.

Det er nå igjen tatt initiativ til å vurdere igangsetting av en forsøksordning med artotek. ABM-utvikling anbefaler at det etableres en forsøksordning med kunstformidling gjennom artotek. I høringsbrevet ber Kultur- og kirkedepartementet om at høringsinstansene særskilt kommenterer ABM-utviklings anbefaling og de ulike organisasjonsmodellene som er skissert i vurderingen.

Generelle kommentarer til forslaget til en artotekordning

Formidling av kunst bredest mulig ut i landet er en viktig oppgave. Vår samtids litteratur og musikk formidles via biblioteker, festivaler osv, mens vår samtids billedkunst og kunsthåndverk langt fra når like bredt ut. Et forslag om en ny formidlingsordning for samtidskunst er derfor i utgangspunktet svært positivt.

Kunst formidles allerede via utstillinger, offentlige utsmykkinger, kunstfestivaler m.m.. I økende grad gir disse rom også for den delen av vår tids kunstuttrykk som ikke består av fysiske gjenstander, som altså er elektronisk (video, nettkunst) eller hendelsesbasert (performance, ulike former for installasjoner). En artotekordning vil i prinsippet også kunne formidle mye av og om slike kunstuttrykk, primært elektronisk.

ABM-utviklings forslag til artotek synes i hovedsak å baseres på utlån av kunst som er fysiske gjenstander, og som allerede er i offentlig eie (innkjøpt av biblioteker, Kunst på arbeidsplassen, Riksutstillinger m.fl. i 1950-80-årene). Et slikt tilbud ser Kulturrådet som lite interessant hvis målet er å formidle vår tids kunst bredest mulig ut i landet. En artotekordning som kunne nå et slikt mål, måtte baseres på fortløpende innkjøp/innlån av nyere kunst, og på å kombinere utlån av fysiske gjenstander med formidling av kunstuttrykk via internett. Dette vil bli langt mer kostbart enn den antydende økonomiske rammen gir mulighet for.

Kommentarer til organisasjonsmodellene

Tre organisasjonsmodeller skisseres: en sentralistisk modell med ett utlånssted og ett kunstlager, en motsatt modell med lokale artotekavdelinger basert på biblioteker i samarbeid med lokale kunstsentra/museer/gallerier, og en tredje modell som kan være en mellomting: lokale artotekavdelinger supplert med kunst fra sentrale samlinger som f.eks. Kunst på arbeidsplassen og Nasjonalmuseet/Riksutstillinger. For alle modellene forutsettes en felles internettportal, fortrinnsvis utviklet under paraplyen til Kulturnett.no, som ABM-utvikling administrerer i dag.

ABM-utvikling anbefaler at en artotekordning uansett modell bør *administreres* sentralt, med en forvaltning som ligger hos en institusjon som sitter inne med mest mulig av den kompetanse som trengs på området. Her foreslås tre muligheter: enten Nasjonalmuseet ved Riksutstillinger, eller Kunst på Arbeidsplassen, eller ABM-utvikling selv (i forsøksperioden på fem år).

Ad Riksutstillinger

Riksutstillinger er i dag integrert i Nasjonalmuseet for kunst, design og arkitektur, og museets strategier på de områdene som Riksutstillinger tidligere tok seg av, er under utforming.. Det er dermed vanskelig å vite om Nasjonalmuseet vil være interessert i å administrere en artotekordning og låne ut kunst til den.

Ad Kunst på Arbeidsplassen

Samlingene er lite samtidspreget, og som det påpekes i ABM-utviklings forslag, har organisasjonen ikke tradisjon for kunstnerrepresentasjon i styre eller innkjøpsutvalg.

Ad lokale artotekavdelinger ved biblioteker

Noen biblioteker har noe kunst til utlån, men denne er lite samtidspreget. Museer, kunstsentre o.l. kan nok supplere denne mangelen, men også der er det svært varierende hva som finnes av samtidskunst. Uansett vil kvaliteten på artotektilbudet kunne bli svært varierende med en slik modell.

Ad ABM-utvikling

ABM-utvikling har i dag liten erfaring med billedkunstområdet, så her vil det måtte komme en ressursøkning. Internettportalen kulturnett.no, derunder kunstnett.no administreres i dag av ABM-utvikling, men har ingen sentral posisjon på kunstområdet og når i liten grad ut.

Konklusjon

Ut fra ovenstående har Kulturrådet liten tro på at en artotekordning bygget på noen av de ovenstående organisasjonsmodellene, forutsatt de antydde økonomiske rammene, vil kunne gi noen vesentlig økning i publikums tilgang til nyere norsk kunst.

Dermed er ikke sagt at et forsøk med en artotekordning i Norge ikke kunne by på interessante perspektiver. Forutsetningen bør i så fall være at ordningen når ut til alle landets regioner med samme kvalitet på tilbudet, at den raskt blir godt kjent av potensielle brukere, at det tilbys minst 50 % nyere samtidskunst og at det gis økonomiske rammer som gjør at kunstnerisk kompetanse ved kjøp og administrering sikres. En utprøvingsperiode på f.eks. fem år virker fornuftig, men også i denne fasen vil det være en stor fordel om det er klarhet i hvordan ordningen skal videreføres økonomisk etterpå, dersom den viser seg vellykket.